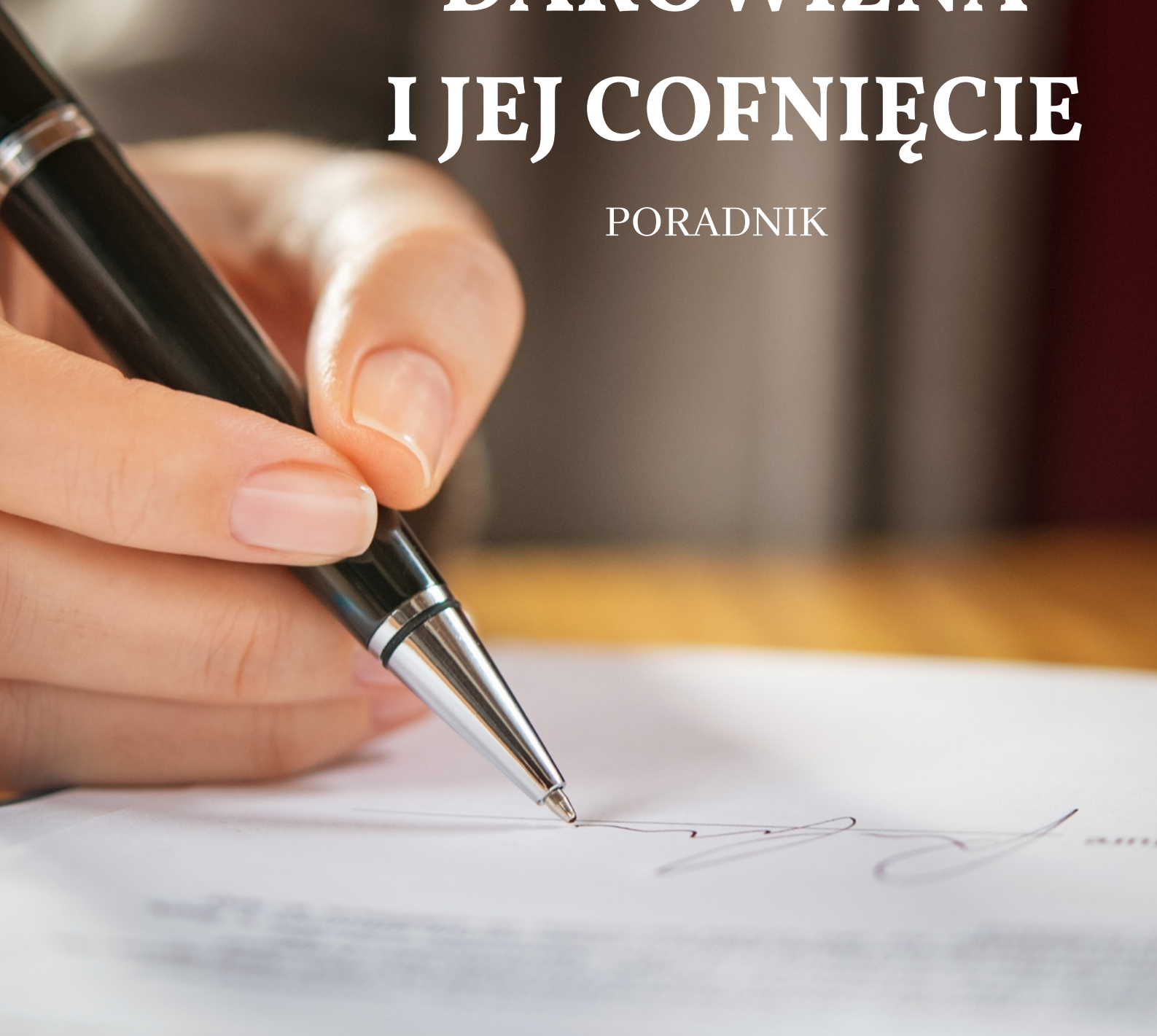

Suwałki, 2023

DAROWIZNA I JEJ COFNIĘCIE

PORADNIK

Darowizna

Oficjalna definicja z kodeksu cywilnego określa darowiznę jako formę umowy, w której darczyńca zobowiązuje się do bezpłatnego świadczenia na rzecz obdarowanego, kosztem swego majątku.

Kodeks cywilny

Art. 888. § 1. Przez umowę darowizny darczyńca zobowiązuje się do bezpłatnego świadczenia na rzecz obdarowanego kosztem swego majątku.

Art. 890. § 1. Oświadczenie darczyńcy powinno być złożone w formie aktu notarialnego. Jednakże umowa darowizny zawarta bez zachowania tej formy staje się ważna, jeżeli przyrzeczone świadczenie zostało spełnione.

Darowizna jest dwustronną umową pomiędzy darczyńcą a obdarowanym, w efekcie której obdarowany staje się właścicielem darowanej nieruchomości czy innych praw majątkowych. O darowiznie mówimy więc wtedy, kiedy dzielimy się swoją własnością, przekazując swoje pieniądze, ruchomości czy nieruchomości z własnej kieszeni.

Darowizna stanowi nieodpłatne przekazanie danego składnika majątku na rzecz drugiej osoby. Jest to forma nieodpłatnego rozporządzenia majątkiem za życia darczyńcy, której skutki dochodzą do skutku z chwilą podpisania umowy.

Umowa darowizny powinna zostać zawarta w formie pisemnej. Jednak zgodnie z art. 890 Kodeksu cywilnego dla niektórych podmiotów będzie obowiązkowe zawarcie jej w formie aktu notarialnego. Forma aktu notarialnego dotyczy darowizny własności i użytkowania wieczystego nieruchomości oraz darowizny praw spółdzielczych. Pozostałe przedmioty darowizny mogą być przekazane na podstawie zwykłej pisemnej umowy darowizny.

Zgodnie z prawem darowizna staje się ważna z chwilą faktycznego obdarowania osoby przez darczyńcę. Oznacza to, że umowa darowizny jest wiążąca nawet wtedy, kiedy jest tylko umową ustną. Warunek to rzeczywiste przekazanie darowizny.

Celem zabezpieczenia interesów darczyńcy nieruchomości, często spotykane jest ustanowienie służebności mieszkania w zamian za darowiznę nieruchomości, polegającą na dożywotnim prawie do korzystania z darowanej nieruchomości (lub jej części). Służebności takiej nie można ustanowić na spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu, gdyż jest ono ograniczonym prawem rzeczowym, do ustanowienia

takiej służebności niezbędny jest w przypadku lokalu lokal stanowiący odrębną nieruchomość.

Darowizny dokonane przez przyszłego spadkodawcę mogą być uwzględnione przy obliczaniu zachowku (oprócz drobnych darowizn, zwyczajowo w danych stosunkach przyjętych, ani dokonanych przed więcej niż 10 laty, licząc wstecz od otwarcia spadku, darowizn na rzecz osób niebędących spadkobiercami albo uprawnionymi do zachowku).

Opodatkowanie darowizny

Realizacja darowizny wiąże się z obowiązkiem podatkowym w postaci podatku od spadków i darowizn. Ustawowy obowiązek odprowadzenia podatku od darowizny leży po stronie obdarowanego. Wysokość podatku jest zależna od wartości darowizny i wynosi od 3% do 20%.

W przypadku podatku od spadku i darowizn wyróżnia się 3 grupy podatkowe:

- grupa I - należą do niej: małżonek, zstępni (np. syn, córka, wnuki, prawnuki), wstępni (np. matka, ojciec, dziadkowie), pasierb, zięć, synowa, rodzeństwo, ojczym, macocha, teściowie. Kwota wolna od podatku dla I grupy podatkowej to 9637 zł (do 12 października 2022 roku) / 10 434 zł (od 13 października 2022 roku);
- grupa II - obejmuje zstępnych rodzeństwa, rodzeństwo rodziców, zstępnych i małżonków pasierbów, małżonków rodzeństwa i rodzeństwo małżonków, małżonków rodzeństwa małżonków, małżonków innych zstępnych. Kwota wolna od podatku dla II grupy to 7276 zł (do 12 października 2022 roku) / 7 878 zł (od 13 października 2022 roku);
- grupa III - obejmuje innych nabywców, a kwota wolna od podatku stanowi 4902 zł (do 12 października 2022 roku) / 5 308 zł (od 13 października 2022 roku).

Istnieje jednak możliwość zwolnienia z obowiązku odprowadzenia podatku. Warunkiem jest dokonanie aktu darowizny pomiędzy członkami zerowej grupy podatkowej. Należą do niej: małżonek, zstępni (np. syn, córka, wnuki, prawnuki), wstępni (np. matka, ojciec, dziadkowie), rodzeństwo, ojczym, macocha. Osoby nienależące do zerowej grupy podatkowej, w przypadku otrzymania darowizny przekraczającej wyżej wymienione kwoty wolne, muszą zapłacić z tego tytułu odpowiedni podatek do urzędu skarbowego.

Darowizna w najbliższej rodzinie dla osób z zerowej grupy podatkowej uprawnia do pełnego zwolnienia z podatku. Jeśli wysokość darowizny przekroczyła kwotę 10 434 zł, konieczne jest jej zgłoszenie do właściwego urzędu skarbowego oraz dokładne

udokumentowanie tej darowizny. Jeśli wartość darowizny jest niższa od kwoty 10 434 zł, zawiadamianie urzędu nie jest wymagane. Należy pamiętać, iż w przypadku wartości wyższej niż 10 434 zł, darowizna będzie wolna od podatku tylko w sytuacji, jeśli podatnik zgłosi fakt nabycia majątku.

Najbliższa rodzina jest zwolniona od zapłaty podatku od spadków, pod warunkiem złożenia w ciągu 6 miesięcy odpowiedniego formularza do Urzędu Skarbowego. Termin na dokonanie tego to 6 miesięcy od dnia zawarcia umowy lub dnia przekazania darowizny (w wypadku zawarcia umowy ustnej). Jeśli obdarowany nie zgłosi faktu otrzymania darowizny do urzędu skarbowego, będzie zobowiązany do zapłacenia podatku bez względu na stopień pokrewieństwa z darczyńcą.

Odwołanie darowizny

Zgodnie z przepisem art. 902 kodeksu cywilnego przepisów o odwołaniu darowizny nie stosuje się, gdy darowizna czyni zadość obowiązkowi wynikającemu z zasad współżycia społecznego.

Pierwszą przesłanką do odwołania darowizny jest znacznie pogorszenie się sytuacji majątkowej darczyńcy. Jednak może do niej dojść pod warunkiem niewykonania darowizny. Wykonanie umowy polega na przeniesieniu przez darczyńcę na obdarowanego prawa majątkowego oznaczonego w umowie darowizny.

Z kolei darowiznę wykonaną darczyńca może odwołać tylko wtedy, gdy obdarowany jest względem niego rażąco niewdzięczny. Zgodnie z orzecznictwem za osobę rażąco niewdzięczną może zostać uznana osoba, która cechuje się nasiloną złą wolą skierowaną w taki sposób, aby wyrządzić krzywdę czy szkodę majątkową darczyńcy. Rażąca niewdzięczność może spowodować popełnienie przestępstwa przeciwko darczyńcy, bądź drastyczne naruszenie obowiązków rodzinnych. Niewypełnienie warunku zawartego przez darczyńcę w umowie darowizny również może być uznane jako rażąca niewdzięczność. Prawo do odwołania darowizny wyklucza przebaczenie przez darczyńcę obdarowanemu jego rażącej niewdzięczności.

W każdym przypadku o przesłankach rażącej niewdzięczności orzeka sąd, chyba że strony umowy same dobrowolnie rozwiążą umowę darowizny.

Darczyńca, zgodnie z prawem, ma rok na odwołanie darowizny, którego powodem jest niewdzięczność obdarowanego. Termin liczy się od dnia, w którym dowiedział się o tej przesłance.

W celu odwołania darowizny pierwszym i niezbędnym krokiem jest przekazanie obdarowanemu oświadczenia o jej odwołaniu. Nie jest ono jednak jednoznaczne z wykonaniem odwołania. Aby doszło do zwrotu darowizny, obdarowany musi dokonać jej przekazania na rzecz darczyńcy. Jeśli jej przedmiotem jest nieruchomości,

musi ono odbyć się u notariusza i być w formie aktu notarialnego. Jeśli obdarowany po otrzymaniu oświadczenie nie chce dobrowolnie przystąpić do umowy odwołania darowizny, wówczas darczyńcy pozostaje droga sądowa.

Darowiznę może odwołać nie tylko darczyńca. Mają do tego prawo również spadkobiercy po śmierci darczyńcy. Jednak mogą to zrobić tylko w ściśle określonych prawem przypadkach. Pierwszym z nich jest sytuacja, gdy darczyńca w chwili śmierci był uprawniony do odwołania darowizny. Drugi to umyśle pozbawienie darczyńcy życia przez obdarowanego lub spowodowanie przez niego rozstroju zdrowia, którego skutkiem była śmierć darczyńcy.

Wzór umowy darowizny

_____, __/__/__ r.
(miejscowość i data)

Umowa darowizny

Niniejsza umowa darowizny zostaje zawarta pomiędzy:

zamieszkałym w _____
legitymującym(-ą) się dowodem osobistym nr _____
zwanym dalej Darczyńcą

a

zamieszkałym w _____
legitymującym(- a) się dowodem osobistym nr _____
zwanym dalej Obdarowanym.

§ 1

Przedmiotem darowizny jest _____

Darczyńca oświadcza, że jest jedynym właścicielem wyżej wymienionego przedmiotu oraz, że przedmiot darowizny wolny jest od wad prawnych, a także nie stanowi przedmiotu zabezpieczenia.

§ 2

Strony określają wartość przedmiotu darowizny na kwotę _____zł
(słownie _____).

§ 3

Darczyńca oświadcza, że przekazuje Obdarowanemu na własność określony w § 1 Przedmiot darowizny, a Obdarowany oświadcza, że darowiznę tę przyjmuje.

§ 4

Wydanie przedmiotu darowizny następuje w momencie podpisania niniejszej umowy / już nastąpiło / nastąpi* w dniu __/__/__ r.

§ 5

Strony ustalają, iż Obdarowany / Darczyńca* poniesie wszelkie koszty związane z zawarciem i wykonaniem niniejszej umowy.

§ 6

W sprawach nieuregulowanych niniejszą umową stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego.

§ 7

Zmiany niniejszej umowy wymagają formy pisemnej pod rygorem nieważności.

§ 8

Umowa została spisana w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym dla każdej ze stron.

(podpis Darczyńcy)

(podpis Obdarowanego)